

De geestelijk
verzorger als
representant
van het heilige

Doe uw schoenen van uw voeten, want de plaats,
waarop gij staat, is heilige grond. (Exodus 3:5)

Beeld van Josette Tamarcaz, in Les Jardins de la Préfecture, Sion, Zwitserland

Existentie

Hier loopt het ik, het loopt zichzelf te vinden,
het ziet verbaasd de regen en het gras.
Het denkt: wat loop ik hier zo in den blinde,
wie laat dit hart slaan, wie bepaalt de pas?
Het luistert naar de stromen van de winden.

Hier loopt het ik, het treft zich aan in straten
die het slechts na lang aarzelen herkent.
Het ziet de huizen, lange, donkre raten
tegen het harde blauwe firmament.
Wat gaat het hier zo eenzaam en verlaten.

Hier loopt het ik, vanwaar is het gekomen
tot dit moment als tot een open plek,
waar tussen het zwart geheim der bomen
zich in een maanblank watervlak ontdekt
en wakker wordt en toch volloopt met dromen.

Hier loopt het vreemde ik, het richt zijn voeten
naar waar, naar waar? Het kent de wegen niet.
Alleen: het is! Het wil de aarde groeten
met een herkenkend nieuw en oeroud lied.
Hier loopt het ik en het wil God ontmoeten.

*Voor Evert Smelik
Jan Willem Schulte Nordholt*

Inleiding

Heilige grond

Wat betekent het dat de geestelijk verzorger beschouwd wordt als representant van het heilige? Welk beeld van geestelijke zorg klinkt daarin door? Losjes geformuleerd staat geestelijke zorg voor begeleiding bij het omgaan met levens- en zinvragen. Die zorg kan in tal van menselijke relaties plaatsvinden: in gesprekken tussen ouders en kinderen, tussen vrienden, levenspartners, of zelfs tussen onbekenden in de trein.

Zo'n gesprek kan in termen van het gedicht *Existentie* van Jan Willem Schulte Nordholt gaan over hoe we onszelf lopen te vinden, over eenzaamheid, over onze dromen, over de vraag naar waar we onze voeten zullen richten. In onze hectische en op economische doelen gerichte samenleving is het echter verre van vanzelfsprekend dat mensen elkaar die geestelijke zorg bieden. We hebben geen tijd of vinden geen taal om wat kwetsbaar is te delen. Bovendien kan onderlinge zorg ontoereikend zijn in situaties van onzekerheid en ontregeling die om wat meer afstand vragen. Dan kan het belangrijk zijn dat een geestelijk verzorger iemand ondersteunt in het omgaan met levens- en zinvragen. De geestelijk verzorger als iemand die wel de tijd neemt en taal vindt om wat kwetsbaar is te delen.

De geestelijk verzorger loopt een eindje met de ander op, niet omdat hij of zij een antwoord klaar heeft op de vragen die opkomen, of een oplossing voor een probleem kan aandragen. Met een ander oplopen

betekent bij de ander aanwezig zijn, ook waar deze door onontkoombare eenzaamheid en pijn gaat. Zo aanwezig zijn betekent een ruimte mogen betreden waar wat voor de ander van wezenlijke waarde en daarmee heilig is, tevoorschijn kan komen. Representeren betekent in dit geval de ruimte open of vrij houden voor wat zich als heilig aandient, daar met jouw aanwezigheid plaats voor maken. Het gedicht *Existentie* spreekt hierover in termen van God willen ontmoeten. Daar kan het in geestelijke zorg om gaan als we 'God' breed mogen opvatten als wat voor mensen van diepe waarde is, wat ontzag en eerbied oproept.

Woorden schieten hier gemakkelijk te kort, maar de term heilig komt in de buurt. In het domein van het heilige is de geestelijk verzorger een pelgrim die een eindje met iemand meereist en al zoekend nieuwe mogelijkheden verkent. Mogelijkheden voor een moment van ontspanning of troost, voor hoop in een ontmoedigende situatie, voor een gebaar dat kracht geeft in een situatie die machteloos maakt, voor een woord dat iemand verder helpt in de eigen zoektocht. Dat gebeurt in persoonlijke gesprekken maar ook in vieringen of andere bijeenkomsten. Een viering vormt juist een prachtige gelegenheid om iets nieuws – een nieuwe gedachte, een nieuw inzicht, een nieuw perspectief – te verkennen met behulp van teksten, liederen en beelden.

Kun je een voorbeeld geven van een situatie waarin iets oplichtte van wat voor jou heilig is?

Casus van een apostolisch geestelijk verzorger

“Enkele jaren geleden werd ik door de echtgenoot van een dementerende vrouw gebeld. Zij was opgenomen in het ziekenhuis, omdat er hartproblemen waren. Jarenlang had hij thuis voor haar gezorgd, maar de verzorging werd langzamerhand te zwaar. Meer dan vijftig jaar getrouwd en als het ware met elkaar vergroeid, was het moeilijk om de stap naar het verpleeghuis te nemen. Die stap werd nu ruw onderbroken door de opname. We spraken af om de volgende ochtend elkaar bij het ziekenhuis te treffen en samen naar haar toe te gaan.

Ik trof op de parkeerplaats een verdrietige man en op de kamer een vrouw die danig in de war was. Praten was moeilijk en ze leek niet te begrijpen wat er allemaal gebeurde en waarom haar man haar alleen gelaten had. Na een tijdje werd ze wat rustiger,

maar praten bleef moeilijk. Toch probeerde ik zo goed mogelijk naar haar te luisteren. Steeds kwam terug dat ze zich zo eenzaam voelde. Haar man probeerde telkens uit te leggen wat er aan de hand was, maar dat leek niet door te dringen. Toen het een tijdje stil was, heb ik haar hand gepakt. Toen ze daar rustig op reageerde heb ik vervolgens de hand van haar man gepakt en hun beide handen op elkaar gelegd. Ik herinnerde me dat vroeger bij een huwelijksbevestiging de handen van een echtpaar op een vergelijkbare manier door een voorganger werden omvat. Het was een intens moment van stilte. Kennelijk ging van dat ritueel voor beiden rust uit en leek haar angstgevoel te verminderen. Drie dagen later overleed ze en ik hoop dat het geholpen heeft dat beiden op deze wijze even nader tot elkaar kwamen.”

Wilde ganzen

Je hoeft niet goed te zijn
Je hoeft niet op je knieën
Honderden kilometers door de woestijn
voort te kruipen, vol berouw
Je hoeft alleen maar het zachte wezen in je lichaam
te laten liefhebben wat het liefheeft.

Spreek tot me over wanhoop, de jouwe, en ik zal
over de mijne vertellen.

Intussen draait de wereld door.

Intussen bewegen de zon en de heldere kristallen
van de regendruppels zich voort over de landschappen,
over de grasvlaktes en de krachtige bomen,
de bergen en de rivieren.

Intussen maken de wilde ganzen hoog in de blauwe hemel
zich op om weer huiswaarts te keren.

Wie je ook bent, het doet er niet toe hoe eenzaam,
de wereld biedt zichzelf aan in je verbeelding,
spreekt tot je als de wilde ganzen, hard en opwindend –
keer op keer jouw plaats verkondigend
in de orde der dingen.

Mary Jane Oliver

Vertaling gevonden op www.handvestvoorcompassie.nl.

Het heilige representeren

Grote schoenen?

Het heilige representeren: trek je dan als geestelijk verzorger juist niet erg grote schoenen aan? Volgens het gedicht *Wilde ganzen* van Mary Jane Oliver gaat het niet om 'goed zijn' of 'iets goed doen', maar om toegang krijgen tot het zachte wezen in je lichaam, dat zich in liefde kan openstellen voor een ander. Als pelgrim draag je een rugzak bij je van waaruit je de ander kunt voeden in zijn of haar tocht. In die rugzak zit het vermogen om stil te zijn waar de ander spreekt over wanhoop, een luisterend oor te bieden waar de ander uiting geeft aan verdriet. Tot je bagage behoort ook het onderscheidingsvermogen om te bepalen waar het de ander kan helpen als je iets over je eigen wanhoop en verdriet vertelt. Als geestelijk verzorger ben je er niet op uit om zelf een uitlaatklep te vinden voor wat je bezighoudt, maar zoek je wel de wederkerigheid waarin de ander tot diens recht kan komen. In die ontmoeting ben je ook zelf kwetsbaar en kun je veranderen; er staat voor beide deelnemers aan de ontmoeting iets op het spel.

In een echte ontmoeting zie ik mezelf in de ander zonder hem of haar in te sluiten in mijn eigen wereld. Dan bekijk ik de ander niet, maar zien wij elkaar, oog in oog. Ik besta in de ontmoeting met de ander zonder mijzelf te verliezen. Het is een ontmoeting in gelijkwaardigheid. Daar is zelfbewustzijn voor nodig en erkenning van de ander. Dat blijkt uit de wijze waarop we luisteren, welke woorden we kiezen en of we echt moeite willen doen de ander te begrijpen. (*Weekbrief 24 2008, D. Riemers: 'Elkaar echt ontmoeten'*)

Een rugzakje

De rugzak van de pelgrim bevat ook alles wat de geestelijk verzorger op het eigen levenspad is tegengekomen als troostend, inspirerend, motiverend. Een kerstvertelling, een weekbrief, een bijbelverhaal, een gedicht, een schilderij, een sculptuur of een lied: er kan iets in oplichten wat je als diep waar ervaart, er kan iets tot uitdrukking komen wat er voor jou wezenlijk toe doet. Zo'n tekst of beeld helpt je om het leven te heiligen, om in het normale het bijzondere te zien. In ons leven van alledag kunnen mensen aan 'gewone' personen, teksten, dingen en ervaringen een betekenis toekennen die ze boven het alledaagse uittilt. Zo kunnen de doodnormale wilde ganzen in het gedicht van Mary Jane Oliver tot je gaan spreken om jouw plaats te verkondigen in de orde der dingen en je zo houvast geven. Ook een gebaar of woord van de geestelijk verzorger kan in de dag waar iemand tegenop ziet iets doen oplichten dat als troostend wordt ervaren. Daarbij is het belangrijk dat dat gebaar of woord zorgvuldig gekozen wordt en afgestemd is op wat de ander nodig heeft. Het gaat bij geestelijke verzorging nooit om het verkondigen van een eigen waarheid waar de ander geen boodschap aan heeft. Wat de geestelijk verzorger inbrengt in de ontmoeting, dient ertoe om samen met de gesprekspartner te verkennen wat er mogelijk is in de gegeven situatie.

Wat zit er zoal in jouw rugzak aan bronnen die je als troostend, inspirerend, motiverend ervaart?

Een gezamenlijke tocht

Als pelgrim met de ander optrekken, doe je niet alleen in de een-op-een-ontmoeting. Een viering of een andere bijeenkomst biedt ruimte aan het ondernemen van een gezamenlijke tocht waarin een vraag of thema nader verkend wordt, vaak aan de hand van de weekbrief. Net als in een gesprek, verdienen ook in een viering stilte, onderscheidingsvermogen en inspiratie hun plek. Het gaat er niet om de tijd te vullen met zoveel mogelijk informatie. Wanneer je in een viering ruimte wilt creëren voor wat mensen als heilig ervaren, is het goed om met elkaar stil te zijn. Eigen voorbeelden kunnen verhelderend zijn, maar ze moeten niet zoveel plaats innemen dat ze in de weg staan van wat bij de ander gebeurt. Je wilt de ander inspireren om op een nieuwe manier

te kijken naar het eigen leven. Met behulp van wat je aanreikt kan de ander oog krijgen voor wat bijzonder en waardevol – heilig – is in het eigen bestaan.

Je hebt als geestelijk verzorger een rol op levensbeschouwelijk gebied als bemiddelaar tussen de zinzoeker en het heilige. Je creëert een ruimte waarin anderen in verbinding kunnen komen met wat hen ten diepste raakt en wat hen oproept om in beweging te komen, om met de geboden inspiratie aan de slag te gaan. Die beweging wordt in het Apostolisch Genootschap omschreven als in liefde werken aan een waardige wereld. Dat is de 'lijfspreuk' van een pelgrimage waarin het heilige zichtbaar wordt.

Wat is voor jou een moment in een viering geweest waarin iets van het heilige zichtbaar werd?

Scheppend denken

Als er ruimte in mijn denken komt,
wordt alles anders,
't krijgt nieuwe kleur en vorm.

'k Zie onvermoede verten
en wat eens een dorre vlakke leek,
blijkt vruchtbare grond.

Als er ruimte in mijn denken is,
leef ik ook anders,
zie ik de schoonheid van de mens,
wordt liefde onbegrensd.
Dan voel ik mij met m'n oorsprong één,
omdat ik scheppend bezig ben.

Zangkoorlied 49, Minke Slok-Zwaan

Er is een stroom

Er is een stroom, zo helder,
een stroom die je draagt,
een stroom die je heelt,
die je wortels raakt.

Een stroom die je verder brengt,
zelfs dan je droomt,
een stroom zonder einde
die alles doorstroomt.

Een stroom die je oppakt,
hoe vaak je ook viel,
een stroom vanuit
de meren van je ziel.

Zangkoorlied 10, Marcel Heerink

Wonderbare ziel

Zij kan luist'ren zonder oren,
zij kan spreken zonder woorden,
zij kan voelen zonder raken,
zij kan proeven zonder smaken,
zij kan ruiken zonder geur
en zij kan kijken zonder kleur.
Zij is alles wat ik was en
wat ik ben en wat ik wens,
maar zij kan niet zonder ruimte,
zonder schoonheid, zonder mens.

Zij kan zingen zonder adem,
zij kan schreien zonder tranen,
zij kan noemen zonder heten,
zij herkent zonder te weten,
zij kan leven zonder brood
en zij kan sterven zonder dood.

Zij geeft leven aan de mens,
aan elke man, aan elke vrouw,
maar zij kan niet zonder ruimte,
zonder schoonheid, mij en jou.

Wonderbare ziel ...

Zangkoorlied 20, Hans Reinold

Present worden van het heilige

Ruimte maken

Ruimte maken voor wat we niet konden vermoeden, voor vruchtbare grond en schoonheid, voor scheppend bezig zijn. Je laten doorstromen door wat helder is, wat je draagt en heelt en je ten diepste raakt. Dan komen we in het domein van het heilige, of in andere termen: van de wonderbare ziel waar leeft wat iemand werkelijk beweegt. Het betreden van die ruimte vraagt dat we de schoenen van onze voeten doen. Heilige grond dient met zorg betreden te worden, want wat daar verschijnt is kwetsbaar en slaat gemakkelijk op de vlucht. Als we het proberen te vangen om vast te houden, er commentaar op te geven, het in ons eigen plaatje van de wereld te passen, is het al verdwenen.

Ruimte maken betekent erop vertrouwen dat het heilige geboren kan worden in het alledaagse: in de mensen, dieren, planten en dingen die ons in het gewone leven omringen. Vaak kijken we naar de wereld met een functionele blik: kan ik iets gebruiken of beter vermijden, is het nuttig voor mij? Dan staan onze eigen behoeften en verlangens op de voorgrond en schuiven als het ware tussen ons en de ander, waardoor we die- of datgene niet echt zien. Met aandacht kijken betekent recht doen aan wat we waarnemen, daar de unieke waarde van zien. Dan geven we ruimte aan de ander om in diens eigenheid en veelzijdigheid te verschijnen. Dan kunnen de dingen een glans krijgen die er schoonheid aan verleent.

Probeer eens met diepe aandacht te kijken naar iemand of iets in je omgeving. Wat gebeurt er dan met je?

Openheid en ontvankelijkheid

De geestelijk verzorger kan die ruimte alleen maken vanuit een houding van openheid en ontvankelijkheid. Dat betekent oefenen in jezelf leeg maken en geduld opbrengen om te wachten op wat in een ontmoeting kan verschijnen. Stiltes niet volpraten met wat bij jou leeft, maar ruimte creëren voor waar de ander is en om af te tasten wat er nodig is. Een ander begrijpen vraagt soms om een herziening of zelfs loslaten van eigen aannames. Alleen dan kan in de ontmoeting onverwacht iets nieuws zichtbaar worden. Iets dat ons bevrijdt van onze gerichtheid op onszelf of zelfbeslotenheid. Dan kunnen we zorg bieden die aansluit bij de werkelijke behoeften van de ander.

Eerst toen ik stopte
met bange zorg voor later
rook ik de bloesem

*Een haiku, gebruikt in weekbrief 43 2003,
S. Hensel-Veldhuis: 'Schoonheid en vergankelijkheid'*

Ontvankelijkheid vraagt van jou als geestelijk verzorger dat je je in ieder geval voor het moment van de ontmoeting kunt bevrijden van eigen zorgen en angsten. Je kunt manieren vinden om deze even te parkeren, bijvoorbeeld door wat notities te maken, een ademhalingsoefening te doen of een moment van meditatie in te lassen. De heldere stroom weer even door jezelf heen laten gaan. Dat je aangewezen bent als geestelijk verzorger kan je daarbij helpen. Die roeping, evenals de kennis en vaardigheden die je verwerft, creëert een bedding voor jezelf en de ander waarin een diepgaand gesprek of een rituele handeling in alle veiligheid kunnen plaatsvinden, zodat daarin het heilige kan verschijnen. Het kan je ook moed geven om de heilige grond echt op te zoeken, om bijvoorbeeld toch die persoonlijke, verdiepende vraag te stellen. Daarbij mag je erop vertrouwen dat de gesprekspartner in jou iemand ziet met wie heilige grond betreden kan worden. Wie met jou het gesprek aangaat of een viering bezoekt, ziet in jou iemand die dat mogelijk maakt: met taal, met beelden, met een gebaar. De ander herkent in jou een pelgrim met bagage.

Wat helpt jou om je te openen voor de ander(en), in een gesprek of in een viering?

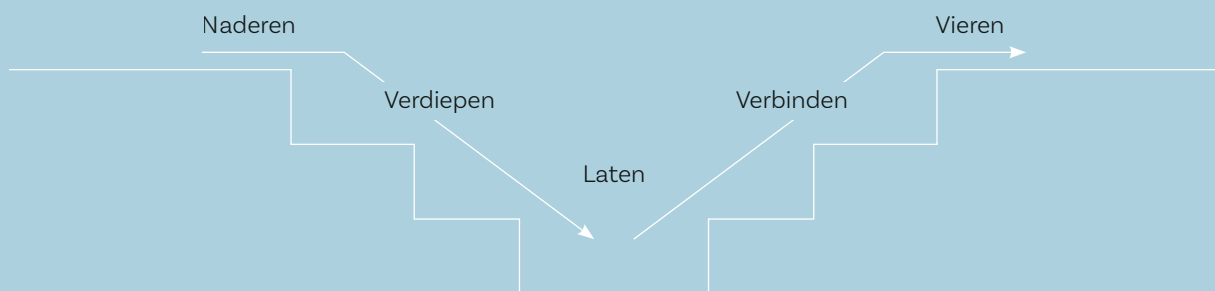
En toch... nu, in deze tijd, in mij, geen herhaling van zetten
maar weer een nieuw begin. Dat gebeurt bij mij in een
heilige samenspraak met m'n ziel. Daarmee bedoel ik het
luisteren naar alle stemmen in jezelf, waarbij je ontdekt
wat de liefde zou doen in deze situatie met jouw inbreng.
Samenspraak omdat het soms eigenwijze, weerbarstige
en tegenspuiterende zelf in contact kan komen met het
diepere, oorspronkelijke, zuivere: met het goddelijke. Met
mijn schone zelf zonder buitenkant of franje. En heilig
omdat er, doordat het puur is, een verfrissende werking
van uitgaat. Het draagt bij aan mijn vertrouwen. Het vraagt
aandacht, overgave en misschien daarom ook wel moed om
deze intieme eerlijkheid in jezelf op te zoeken.

Weekbrief 33 2023, N. Zieme: 'Ons wijden aan het nieuwe'

De bodem van het rituele bad

Basismethodiek

Niet in elk gesprek of in elke viering ontstaat ruimte voor het heilige. Er kan teveel onrust zijn in jezelf, bij de ander, in de gemeenschap. Dat is niet erg, maar het is wel fijn om te weten wat helpt om de juiste bedding te creëren waarin het heilige tevoorschijn kan komen. Geestelijke zorg is gebaat bij een duidelijke structuur die enerzijds houvast biedt in gesprekken, groepsbijeenkomsten en vieringen, en die anderzijds voldoende vrijheid biedt voor aanpassing aan de specifieke situatie. De professioneel geestelijk verzorger Job Smit heeft een vorm, een basismethodiek ontwikkeld, die hij uitlegt aan de hand van het beeld van het 'rituele bad'.

Stappen in het rituele bad

Een ontmoeting, of dat nu in de context van een persoonlijk gesprek of een gezamenlijke viering is, begint altijd met *naderen*: afstemming op waar de ander is, aftasten of je welkom bent. Dat betekent dat je bij het letterlijk betreden van de ruimte van de ander nagaat of dat gelegen komt en dat je gevoelig bent voor wat daar gaande is. In een gesprek zoek je daarbij aansluiting op een verkennende wijze, die erop gericht is een veilige sfeer te creëren. In een viering wordt voor het naderen een ritueel ingezet.

Aan het begin van een eredienst klopt degene die voorgaat op de deur. Het is een uiting van bescheidenheid en van de wens werkelijk met elkaar in contact te komen. Ik klop bewust eerst even en wacht... Misschien dat jij wilt opendoen, ontvankelijk kunt en wilt zijn. Eigenlijk is die klopping een hoorbare bede. Een vraag van 'alsjeblieft, hier ben ik, mag ik bij jou zijn?' (Weekbrief 12 2022, N. Ziere en M. van der Wal: 'Kiezen voor eenvoud, richting en variatie')

Verzorgers zoeken – biddend, stamelend – naar woorden om écht present te zijn: dat het mag lukken om de aandacht, gedachten en gevoelens helemaal te richten op wat zich nu aandient. Na dit gebed lopen de verzorgers naar de grote zaal en voordat men naar binnen gaat, klopt de voorganger op de deur. Deze klopping symboliseert een stil en zuiver verlangen: mag ik écht bij je binnenkomen, bij wat voor jou goed en heilig is? (Weekbrief 29 2024, M. van der Wal: 'Soms met de ogen dicht en de handen gevouwen...')

Kloppen voor je binnengaat, als teken van respect maar ook om ruimte te creëren voor waar het bij de ander echt om gaat. Want dat is de volgende stap in het rituele bad: het *verdiepen* naar wat er bij de ander leeft, wat hem of haar bezighoudt, wat misschien verborgen blijft achter de ditjes en datjes van een beleefde conversatie of achter het drukke dagelijkse gedoe. Als geestelijk verzorger kun je hier vertrouwen (uitstralen) dat je het verhaal van de ander aankunt en daarbij aanwezig blijft.

Ik zal ook tussen de regels door luisteren, dat beloof ik. En terwijl ik luister, komen er vanzelf eigen ervaringen naar boven. Ik beheers me, daar vertel ik je nu niet over en ik val je evenmin in de rede. Ik luister aandachtig naar jou. Er gebeurt iets bijzonders tussen ons. Dat jij wilt delen en ik ontvankelijk wil zijn voor hoe je het zegt, je oogopslag, je aarzeling, je pauzes, je ongemak en ontroering. (Weekbrief 27 2024, N. Ziere: 'Zelf het grote verhaal verder brengen')

Marten van der Wal wenst de geestelijk verzorger toe "Dat je een plaats van troost en kracht mag zijn. Dat je een mens mag zijn bij wie anderen zich veilig en geborgen weten en bij wie dat wat voor de ander goed en heilig is, vertrouwd is" (Weekbrief 29 2024). Waar dat mogelijk wordt, is het tijd voor de 'heilige bodem' van het rituele bad, waar 'laten' geboden is: ruimte laten voor de gevoelens, spirituele ervaring, verwondering van de ander. Vaak is stilte hier gepast, een bij de ander blijven zonder verstrend aanwezig te zijn. De ander krijgt hier toegang tot wat in het eerder aangehaalde zangkoorlied 10 'de meren van je ziel' wordt genoemd, daar waar helder kan verschijnen wat voor iemand heilig is.

Ziekenbezoek

Mijn vader had een lang uur zitten zwijgen bij mijn bed.

Toen hij zijn hoed had opgezet

zei ik, nou dit gesprek

is makkelijk te resumeren.

Nee, zei hij, nee toch niet,

je moet het maar eens proberen.

Judith Herzberg, Beemdgras 1968

Wanneer het moment daar is, wordt de ervaring vervolgens *verbonden* met het alledaagse leven, met waar de gesprekspartner zich bevindt in diens levenssituatie. Hoe kan dat wat ervaren is en het inzicht dat daarin gewekt is, doorwerken in dagelijks handelen. Wat heeft de gang naar de bodem van het rituele bad gebracht dat houvast biedt bij te maken keuzes? Als geestelijk verzorger kun je de ander ook hierin bijstaan door aandachtig te luisteren en waar nodig verheldering te bieden vanuit de grotere afstand die jij tot de levenssituatie van de ander hebt. In een viering kun je als geestelijk verzorger voorbeelden noemen van hoe wat heilig is verschenen door kan werken in het leven van alledag.

Het is belangrijk om een gesprek en viering zorgvuldig af te sluiten met een woord, gebaar of ritueel. In het model van het rituele bad wordt dat *vieren* genoemd: een moment van stilstaan bij het gezamenlijk doorlopen proces, gelegenheid bieden voor wat er nog nodig is en afronden van deze gedeelde ervaring.

Naderen, verdiepen, laten, verbinden en vieren zijn zo stappen die een gesprek kunnen structureren. Niet in elk gesprek vindt elk van die stappen plaats, en soms zal in een gesprek sprake zijn van heen en weer bewegen. Maar om te weten wat in een gesprek nodig en mogelijk is, is het goed om je van deze stappen bewust te zijn.

Herken je de stappen van naderen, verdiepen, laten, verbinden en vieren in gesprekken die je zelf gevoerd hebt of vieringen waarin je bent voorgegaan? Misschien waren die stappen er niet bij elke gelegenheid allemaal, maar kun je ze wel terugvinden in de verschillende dingen die je doet?

Veelgestelde vragen

1. Wat is het heilige?

Binnen de apostolische cultuur wordt het heilige vaak als synoniem gezien van helende kracht, gericht op het hervinden van innerlijk welbevinden. In deze inleiding wordt gesproken over de 'wonderbare ziel' waar leeft wat iemand ten diepste beweegt. Een definitie is bijvoorbeeld: heilig is datgene wat voor mensen van diepe waarde is, wat hun persoonlijke belangen overstijgt, wat ontzag en eerbied oproept, en een inspirerend, motiverend appel op hen doet. Het is te vinden in het alledaagse en stijgt daar tegelijkertijd bovenuit. Het heilige gaat niet alleen over wat iemand belangrijk vindt, maar ook over de wijze waarop iemand verbonden is met het bestaan.

2. Wat is een pelgrim?

Een pelgrim is een reiziger naar een heilige plaats. In dit verband moet dat reizen symbolisch gezien worden. Om met het heilige in contact te komen moeten voorwaarden geschapen worden. Je kunt het heilige natuurlijk toevallig ontmoeten, maar door de voorwaarden te scheppen – op reis te gaan – maak je de kans groter. Geestelijke zorg en pelgrimage zijn dus eigenlijk twee woorden voor hetzelfde. Geestelijke zorg vinden we zo belangrijk dat we die zoektocht niet aan het toeval willen overlaten.

3. Wat is representeren?

Representeren betekent uitbeelden of symboliseren. Als geestelijk verzorger ben je geen heilige, maar door de juiste houding aan te nemen kun je het heilige wel een plaats geven of belichamen. Verbeeldingskracht kan helpen om de juiste houding te vinden: haal iemand voor de geest waarvan jij vindt dat diegene moreel hoogstaande principes heeft en probeer die houding zelf uit te beelden. Je boort daarbij een ander – spiritueler – facet van jezelf aan.

4. Wat is een hectische samenleving?

Velen van ons zijn ondergedompeld in het hoge tempo van onze maatschappij, waarin financiële belangen vaak een hoofdrol spelen. Als kinderen van onze tijd zijn we geneigd om vooral naar de meetbare werkelijkheid te kijken. Maar we lopen daarbij het risico om ook het heilige op een maakbare manier te beoordelen. Een pelgrimage naar het heilige betekent dat we vertrouwen op wat ons gegeven wordt en waartoe we uitgenodigd worden, waarbij we ons losmaken van vertrouwde en vanzelfsprekende patronen.

5. Wanneer is er sprake van geestelijke verzorging?

Een pelgrimage kan verschillende vormen aannemen. Het kan zijn dat je met een ander optrekt in een een-op-een-ontmoeting; maar het kan ook gaan om een gezamenlijke tocht in bijvoorbeeld een eredienst of andere bijeenkomst.

6. Hoe kan je ruimte maken voor het heilige?

De geestelijk verzorger kan ruimte maken vanuit een houding van openheid en ontvankelijkheid. Dat betekent oefenen in jezelf leeg maken en geduld opbrengen om te wachten op wat in een ontmoeting kan verschijnen. Stiltes niet volpraten met wat bij jou leeft, maar ruimte creëren voor waar de ander is en om af te tasten wat er nodig is. Een ander begrijpen vraagt soms om een herziening of zelfs loslaten van eigen aannames. Alleen dan kan in de ontmoeting onverwacht iets nieuws zichtbaar worden.

7. Waarom is het belangrijk dat je als geestelijk verzorger bent aangewezen?

Dat je aangewezen bent als geestelijk verzorger kan helpen om je – in ieder geval voor het moment van de ontmoeting – te kunnen bevrijden van eigen zorgen en

angsten. De roeping creëert een bedding voor jezelf en de ander waarin een diepgaand gesprek of een rituele handeling in alle veiligheid kunnen plaatsvinden, zodat daarin het heilige kan verschijnen.

8. Hoe kan je verheldering aanbrengen in een levenssituatie van de ander?

Het rituele bad heeft de weg naar gevoelens, verwondering en spirituele ruimte geopend. Deze ervaring wordt vervolgens verbonden met het alledaagse leven. Je kunt verhelderen vanuit de grotere afstand die jij tot de levenssituatie van de ander hebt. In een viering kun je als geestelijk verzorger voorbeelden noemen van hoe wat heilig is verschenen kan doorwerken in het leven van alledag. Voorbeelden daarvan kunnen we vinden in verhalen uit onze eigen traditie, de religieus-humanistische traditie, muziek, gedichten en beeldende kunst.

9. Hoe maak je de verbinding met wat je bij Speech Republic geleerd hebt?

De methode van Speech Republic bestaat kort gezegd uit drie stappen: ik – iets – jou. Zie voor verdere uitleg het handboek 'Magie in al je communicatie' van Bas Mouton. Samenvattend bestaat de volgende samenhang:

- De 'ik' hangt samen met de wijze waarop jij het heilige representeert. Het helpt om de juiste houding aan te nemen. De aanwijzing als geestelijk verzorger kan je het vertrouwen geven om een bedding voor jezelf te maken (zie vraag 3 en 7).
- De term 'iets' hangt samen met de verheldering die je kunt inbrengen in een gesprek of viering. Er is voorbereiding voor nodig om een goed voorbeeld te vinden dat past bij een specifieke levenssituatie (zie vraag 8).
- Tenslotte zegt 'jou' iets over de wijze waarop je de ander benadert. Als geestelijk verzorger 'klop je op de deur', als teken van respect, maar ook om ruimte te creëren voor waar het bij de ander echt om gaat (zie vraag 6).

Colofon

Deze brochure is gebaseerd op het boek *De kunst van pelgrimeren: De geestelijk verzorger als verbeeldingsprofessional* van Hans Alma (Eburon, 2024). Dit is de eerste van vier brochures gemaakt voor de training van geestelijk verzorgers binnen het Apostolisch Genootschap.

De teksten zijn verzameld en geschreven door Hans Alma, Ingrid Meester en Hans Tiemersma. Met dank aan Marten van der Wal, Nanda Ziere en Emmy Bregman voor het meedenken en de waardevolle suggesties.

Fotografie Hans Tiemersma (foto p. 2)

Illustraties & ontwerp Merijntje aan de Rijn (Merijntje Betzema)

APOSTOLISCH
GENOOTSCHAP

Deze brochure is gebaseerd op het boek *De kunst van pelgrimeren: De geestelijk verzorger als verbeeldingsprofessional* van Hans Alma (Eburon, 2024). Dit is de eerste van vier brochures gemaakt voor de training van geestelijk verzorgers binnen het Apostolisch Genootschap.
